Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
Р. PIKAMÄE
представено на 2 юни 2022 година [1]

Дело C-199/21

DN
срещу
Finanzamt Österreich

(Преюдициално запитване, отправено от Bundesfinanzgericht (Федерален финансов съд, Австрия)

„Преюдициално запитване — Социална сигурност — Регламент (ЕО) № 987/2009 — Член 60, параграф 1, трето изречение — Законодателство на държава членка, съгласно което семейни обезщетения се предоставят на родителя, в чието домакинство е детето — Родител, който има право на обезщетения и който не е упражнил това свое право — Задължение да се вземе предвид искането на другия родител — Значение на това задължение, що се отнася до искането за възстановяване на семейните обезщетения, предоставени на другия родител“

I. Въведение

1. По настоящото дело Bundesfinanzgericht (Федерален финансов съд, Австрия) сезира Съда с преюдициално запитване по-специално относно тълкуването на разпоредбите за прилагането на членове 67 и 68 от Регламент (ЕО) № 883/2004 [2], предвидени в Регламент (ЕО) № 987/2009 [3].

2. По-специално с четвъртия и петия въпрос, върху които се фокусира настоящото заключение, се иска Съдът да уточни смисъла и обхвата на член 60, параграф 1, трето изречение от Регламент № 987/2009, чиито разпоредби предвиждат, че когато лице, което има право да подаде искане за семейни обезщетения, не е упражнило това свое право, компетентната институция трябва да вземе предвид искането, подадено от някое от лицата, посочени в този текст.

[1] Език на оригиналния текст: френски.

[2] Регламент на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за координация на системите за социална сигурност (ОВ L 166, 2004 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 82 и поправка в ОВ L 33, 2008г., стр. 12).

[3] Регламент на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 година за установяване процедурата за прилагане на Регламент (ЕО) № 883/2004 за координация на системите за социална сигурност (ОВ L 284, 2009 г., стр. 1).

II. Правна уредба

A. Правото на Съюза

1. Регламент № 883/2004

3. Съгласно член 1 от Регламент № 883/2004:

„За целите на настоящия регламент:

[…]

и) „член на семейството“ е

[…]

3) Ако, съгласно приложимото законодателство по точки 1 и 2, едно лице се счита за член на семейството или на домакинството само ако живее в същото домакинство както и осигуреното лице или пенсионера, това условие се счита за изпълнено, ако това лице е на издръжка основно от осигуреното лице или от пенсионера;

[…]

р) „компетентна институция“ е:

i) институцията, в която заинтересованото лице е осигурено към момента на искането за обезщетение;

[…]

т) „компетентна държава членка“ е държавата членка, в която се намира компетентната институция;

[…]

щ) „семейни обезщетения“ са всички обезщетения в натура или парични обезщетения, предназначени за покриване на семейни разходи, с изключение на плащанията за издръжка и специалните добавки при раждане на дете или осиновяване, посочени в приложение I“.

4. Член 2, параграф 1 от този регламент гласи следното:

„Настоящият регламент се прилага към граждани на държава членка, лица без гражданство и бежанци, които пребивават в държава членка, които са или са били подчинени на законодателството на една или повече държави членки, както и към членовете на техните семейства и към преживелите ги лица“.

5. Член 3 от посочения регламент гласи:

„1. Настоящият регламент се прилага към всички законодателства относно следните клонове на социална сигурност:

[…]

й) семейни обезщетения.

[…]“.

6. Член 7 от същия регламент гласи:

„Освен ако друго не е предвидено в настоящия регламент, паричните обезщетения, платими съгласно законодателството на една или повече държави членки или съгласно настоящия регламент не подлежат на каквото и да е намаляване, изменение, спиране, прекратяване или конфискация поради факта, че бенефициентът или членовете на неговото семейство пребивават в държава членка, различна от тази, в която се намира институцията, предоставяща обезщетенията“.

7. Член 67, включен в дял III, глава 8 от Регламент № 833/2004, е озаглавен „Членове на семейството, които пребивават в друга държава членка“ и гласи:

„Лице има право на семейни обезщетения в съответствие със законодателството на компетентната държава членка, включително за членовете на неговото семейство, които пребивават в друга държава членка, както ако те пребивават в предишната държава членка. Въпреки това, пенсионерът има право на семейни обезщетения в съответствие със законодателството на държавата членка, компетентна за изплащането на неговата пенсия“.

8. Член 68 от този регламент, съдържащ се в същата глава 8, е озаглавен „Правила за предимство в случай на съвпадане“ и гласи следното:

„1. Когато през време на един и същи период и за едни и същи членове на семейството се предвиждат обезщетения съгласно законодателството на повече от една държава членка, се прилагат следните правила за предимство:

а) в случай на обезщетения, платими от повече от една държава членка на различни основания, редът на предимство е следният: първо, права, произтичащи от дейност като заето или като самостоятелно заето лице, второ, права, произтичащи от получаване на пенсия[,] и накрая, права, придобити на базата на пребиваване;

б) в случай на обезщетения, платими от повече от една държава членка на едно и също основание, редът на предимство се урежда от следните допълнителни критерии:

[…]

ii) в случай на права, произтичащи от получаване на пенсии: мястото на пребиваването на децата, при условие че пенсията е платима съгласно нейното законодателство, и в допълнение, ако е необходимо, най-дългият период на осигуряване или пребиваване съгласно съответните законодателства;

[…]

2. В случай на съвпадане на права, семейните обезщетения се предоставят в съответствие със законодателството, което е определено, че има предимство в съответствие с параграф 1. Правата на семейни обезщетения по силата на друго или други съответни законодателства се спират до размера, предвиден от първото законодателство[,] и се предоставя диференцираща добавка, ако е необходимо, за сумата, надвишаваща този размер. Въпреки това, такава диференцираща добавка не трябва да се предоставя за деца, които пребивават в друга държава членка, когато правото на обезщетение в случая се основава само на пребиваване.

[…]“.

9. Член 68a[4] от този регламент, който е част от същата глава 8 и е озаглавен „Предоставяне на обезщетения“, гласи:

„В случай че семейните обезщетения не се използват от лицето, на което следва да се предоставят за издръжка за членовете на семейството, компетентната институция изпълнява юридическите си задължения, като предоставя тези обезщетения на физическото или юридическото лице, което реално издържа членовете на семейството, по искане и с посредничеството на институцията в държавата членка на пребиваване или на определената институция или на органа, посочен за тази цел от компетентните власти на тяхната държава членка на пребиваване“.

2. Регламент № 987/2009

10. Съгласно член 60, параграф 1 от Регламент № 987/2009:

„Искането за семейни обезщетения се адресира до компетентната институция. За целите на прилагането на членове 67 и 68 от [Регламент № 883/2004] се отчита положението на цялото семейство, така както ако всички ангажирани лица биха се подчинявали на законодателството на съответната държава членка и пребиваваха там, по-специално по отношение на правото на лицето да подава искане за подобни обезщетения. Когато лице, което има право да подаде искане за обезщетения, не упражни правото си, компетентната институция на държавата членка, чието законодателство е приложимо, взема предвид искането за семейни обезщетения, подадено от другия родител, от лице, което се приема за родител, или от лице или институция, която упражнява настойничество върху детето или децата“.

[4] Този член е добавен в Регламент № 883/2004 с член 1, точка 18 от Регламент (ЕО) № 988/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 година за изменение на Регламент (ЕО) № 833/2004 (ОВ L 284, 2009 г., стр. 43).

Б. Австрийското право

11. Член 2 от Bundesgesetz betreffend den Familienlastenausgleich durch Beihilfen (Федерален закон за компенсиране на семейните разходи чрез добавки) от 24 октомври 1967 г. (BGBl. 376/1967, наричан по-нататък „FLAG“), в редакцията му, приложима към спора по главното производство, гласи:

„1. Лицата с местожителство или обичайно пребиваване на федералната територия имат право на семейни добавки,

[…]

b) за пълнолетни деца до 24-годишна възраст, които следват курс за професионално обучение

[…]

2. Право на семейни добавки за посочено в параграф 1 дете има лицето, чието домакинство включва детето. Лице, чието домакинство не включва детето, но което поема основните разходи за издръжката на това дете, има право на семейни добавки, ако никое друго лице няма право на тях по силата на първото изречение от този параграф.

3. За целите на настоящия раздел „дете на дадено лице“ означава:

а) неговите низходящи,

[…]

5. Домакинството на дадено лице включва дете, ако детето споделя едно жилище с това лице при единно икономическо управление на домакинството. Принадлежността към домакинството не отпада,

а) ако детето пребивава само временно извън общото жилище.

[…]“.

12. Член 26, параграф 1 от FLAG гласи:

„Всеки, който неоснователно получава семейни добавки, трябва да възстанови съответните суми“.

III. Фактите по спора, главното производство и преюдициалните въпроси

13. DN, роден в Полша, е австрийски гражданин от 2001 г. и от същата година пребивава в Австрия. До 2011 г. е бил женен за полска гражданка и от този брак през 1991 г. е родена дъщеря, която също е полска гражданка.

14. От 2011 г. DN получава от компетентните полска и австрийска институции пенсия при условията на ранно пенсиониране съответно, изчислена въз основа на завършените осигурителни периоди в Полша и Австрия.

15. Между януари и август 2013 г. DN иска и получава семейни обезщетения под формата на компенсаторно обезщетение и данъчен кредит за деца, предоставяни от австрийската данъчна администрация за дъщеря му. DN превежда обезщетенията на дъщеря си, която учи в Полша. Бившата съпруга на DN не е подала искане за получаване на тези обезщетения.

16. През същия период в Полша не са изплащани семейни обезщетения, тъй като средствата на DN превишавали определения от правната уредба на тази държава членка таван на доходите за получаване на такива семейни добавки.

17. С решение от 12 ноември 2014 г. австрийската данъчна администрация изисква от DN да възстанови предоставените компенсаторни обезщетения и данъчния кредит за деца, тъй като съгласно правилата за предимство, установени в член 68, параграф 1 от Регламент № 883/2004, Австрия имала само вторична компетентност да изплаща семейни обезщетения поради получаването на пенсия при условията на ранно пенсиониране от Полша и поради мястото на пребиваване на дъщеря му в същата държава. Освен това, позовавайки се на алтернативно основание за възстановяване, тази администрация посочва, че съгласно член 2, параграф 2 от FLAG само майката, която пребивава в Полша заедно с дъщеря си, е имала право на австрийските семейни добавки. От това данъчната администрация прави извод, че съгласно член 26, параграф 1 от FLAG бащата следва да възстанови тези обезщетения дори ако майката, която е трябвало да подаде искане, вече няма да може да ги получи, тъй като е изтекъл съответният срок за подаване на искането.

18. Като твърди, че Австрия е длъжна да му изплаща семейни обезщетения на основание член 68, параграф 2 от Регламент № 883/2004 във връзка с релевантните разпоредби на FLAG, DN подава жалба срещу това решение пред Bundesfinanzgericht (Федерален финансов съд, Австрия).

19. При тези обстоятелства на 19 март 2021 г. Bundesfinanzgericht (Федерален финансов съд) решава да спре производството по делото и да отправи до Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Трябва ли текстът „държавата членка, компетентна за изплащането на […] пенсия“ в член 67, второ изречение от Регламент [№ 883/2004] да се тълкува в смисъл, че с него се има предвид тази държава членка, която преди е била компетентна по отношение на семейните обезщетения в качеството на държава по заетостта и понастоящем е длъжна да плаща пенсията за старост, правото на която се основава на предходно упражняване на свободата на движение на работниците на нейна територия?

2) Трябва ли текстът на член 68, параграф 1, буква б), подточка ii) от Регламент № 883/2004 „права, произтичащи от получаване на пенсии“ да се тълкува в смисъл, че дадено право на семейно обезщетение следва да се счита за произтичащо от получаването на пенсия, ако, на първо място, законодателството на Съюза или на държавата членка предвижда получаването на пенсия като условие за правото на семейно обезщетение и освен това, на второ място, условието за получаване на пенсия е действително изпълнено от фактическа гледна точка, така че „обикновено получаване на пенсия“ не попада в

обхвата на член 68, параграф 1, буква б), подточка ii) от Регламент № 883/2004 и съответната държава членка не следва да се счита за „държава на предоставяне на пенсия“ от гледна точка на правото на Съюза?

3) Ако обикновеното получаване на пенсия е достатъчно за тълкуването на понятието „държава на предоставяне на пенсия“:

Трябва ли в случай на получаване на пенсия за старост, правото на която е в обхвата на регламентите относно работниците мигранти, както и от осъществяване на дейност като заето лице в държава членка в предходен период, когато или държавата на пребиваване самостоятелно, или и двете държави все още не са били държави — членки на Съюза или на Европейското икономическо пространство, текстът „се предоставя диференцираща добавка, ако е необходимо, за сумата, надвишаваща този размер“ в член 68, параграф 2, второ изречение, втора част от изречението от Регламент № 883/2004 в светлината на решение на Съда от 12 юни 1980 г., Laterza (733/79, EU:C:1980:156), да се тълкува в смисъл, че правото на Съюза гарантира семейните обезщетения във възможно най-висока степен също и при получаване на пенсия?

4) Трябва ли член 60, параграф 1, трето изречение от Регламент № 987/2009 да се тълкува в смисъл, че същият не допуска член 2, параграф 5 от FLAG 1967, съгласно който при развод правото на семейни добавки и на данъчния кредит за деца принадлежи на родителя, който се грижи за домакинството, докато пълнолетното дете студент е член на това домакинство, въпреки че този родител не е подал искане нито в държавата на пребиваване, нито в държавата на предоставяне на пенсия, така че другият родител, който живее като пенсионер в Австрия и всъщност понася изключителната тежест за финансова издръжка на детето, може да обоснове правото си на семейни добавки и на данъчния кредит за деца пред институцията на държавата членка, чието законодателство е приложимо с предимство, пряко с член 60, параграф 1, трето изречение от Регламент № 987/2009?

5) Трябва ли освен това член 60, параграф 1, трето изречение от Регламент № 987/2009 да се тълкува в смисъл, че за да се определи качеството му на страна в процедурата на държавата членка за предоставяне на семейни обезщетения, е необходимо също така лицето, което осъществява дейност като заето лице в Съюза, да отговаря основно за издръжката по смисъла на член 1, буква и), точка 3 от Регламент № 883/2004?

6) Трябва ли разпоредбите относно процедурата на диалог съгласно член 60 от Регламент № 987/2009 да се тълкуват в смисъл, че тази процедура следва да се провежда от институциите на съответните държави членки не само в случай на предоставяне на семейни обезщетения, но и в случай на възстановяване на семейни обезщетения?“.

IV. Производството пред Съда

20. Писмени становища представят чешкото правителство и Европейската комисия.

V. Правен анализ

21. В съответствие с искането на Съда настоящото заключение ще се фокусира върху четвъртия и петия въпрос.

A. По преформулирането на въпросите

22. С четвъртия и петия въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали разпоредбите на член 60, параграф 1, трето изречение от Регламент № 987/2009 допускат национална правна уредба като разглежданата в главното производство, съгласно която право на семейни обезщетения има живеещият с детето родител, поради което, дори при липса на искане от този родител за получаването им, другият родител, който всъщност понася изключителната тежест за издръжка на детето, не може да получава посочените обезщетения.

23. Ето защо според запитващата юрисдикция следва да се определи дали при обстоятелства като тези по случая в главното производство другият родител черпи от посочения член право на семейни обезщетения.

24. В това отношение ми се струва, че решение Trapkowski[5] може да даде насоки за отговор на запитващата юрисдикция. В мотивите на това решение най-напред Съдът припомня, че регламенти № 987/2009 и № 883/2004 не определят лицата, които имат право на семейни обезщетения[6], макар да установяват правилата, въз основа на които тези лица могат да бъдат определени[7]. На следващо място Съдът отбелязва, че и от текста, и от общия разум на член 60, параграф 1, трето изречение от Регламент № 987/2009 следва, че трябва да се прави разграничение между подаването на искане за семейни обезщетения и правото да се получават такива обезщетения[8]. Като се позовава отново на текста на посочения член, Съдът подчертава, че макар да е достатъчно едно от лицата, които имат право на семейни обезщетения, да подаде искане, за да бъде компетентната институция на държавата членка задължена да вземе предвид искането на другия родител, правото на Съюза не е пречка при прилагането на националното право тази институция да стигне до извода, че лицето, което има право да получава семейни обезщетения за дадено дете, е различно от лицето, което е подало искането за отпускане на тези обезщетения[9].

25. От тази съдебна практика следва, че член 60, параграф 1, трето изречение от Регламент № 987/2009 не съдържа никакво задължение за държава членка да отпуска обезщетение на „другия родител“, когато родителят, който има право на семейните обезщетения, не е упражнил правото си да ги претендира. Следователно при обстоятелства като тези в главното производство посоченият текст не изключва по никакъв начин възможността компетентната австрийска институция да отхвърли подаденото от DN искане за получаване на тези обезщетения с оглед на условията за предоставяне на семейни обезщетения.

26. Като се има предвид това, отбелязвам, че в настоящия спор въпросът наистина не е аналогичен на разглеждания в решение Trapkowski, тъй като първоначално компетентната австрийска институция уважава подаденото от DN искане, що се отнася до неговата дъщеря. Едва след това същата администрация изисква възстановяване на сумите, съответстващи на отпуснатите на DN семейни обезщетения, като посочва алтернативно основание и се позовава на националните разпоредби, които предвиждат, от една страна,

[5] Решение от 22 октомври 2015 г. (C-378/14, наричано по-нататък „Решението Trapkowski“, EU:C:2015:720).

[6] Съдът уточнява, че от текста на член 67 от Регламент № 883/2004 ясно следва, че лицата, които имат право на семейни обезщетения, се определят съгласно националното право (вж. решение Trapkowski, т. 44).

[7] Решение Trapkowski, точка 43.

[8] Решение Trapkowski, точка 46.

[9] Решение Trapkowski, точки 47 и 48.

че семейните добавки се изплащат на лицето, чието домакинство включва детето, и от друга страна, че всяко лице, което неоснователно получава тези добавки, трябва да възстанови сумата. Ето защо запитващата юрисдикция следва да се произнесе по релевантността на тези основания, за да вземе решение по искането на данъчната администрация за възстановяване на семейните обезщетения.

27. Тълкуването на разпоредбите на член 60, параграф 1, трето изречение от Регламент № 987/2009 обаче може да окаже определящо въздействие върху разрешаването на спора, тъй като в настоящия случай, независимо че липсва искане от страна на майката, австрийската данъчна администрация взима предвид подаденото от бащата искане и му предоставя семейни добавки за детето. С други думи, запитващата юрисдикция ще трябва да определи дали при такива обстоятелства посочените разпоредби допускат законодателство, което позволява да се изиска възстановяване на семейните добавки, изплатени на DN за детето му.

28. При тези условия, за да се даде на запитващата юрисдикция полезен за разрешаването на спора отговор, ми се струва, че е необходимо да преформулирам въпросите, които тя е отправила до Съда [10].

29. Поради това предлагам на Съда да преформулира четвъртия и петия въпрос по следния начин:

„Трябва ли член 60, параграф 1, трето изречение от Регламент № 987/2009 да се тълкува в смисъл, че не допуска национално законодателство, което позволява възстановяване на семейни обезщетения, които, при положение че лицето, което има право на тези обезщетения, не е упражнил правото си да ги претендира, са предоставяни на някое от лицата, посочени в този текст, чието искане е било взето предвид от компетентната институция?“.

Б. По преформулираните въпроси

30. Следователно така преформулираните въпроси налагат тълкуване на разпоредбите на член 60, параграф 1, трето изречение от Регламент № 987/2009. Тъй като посоченият регламент е приет с оглед на изпълнението на Регламент № 883/2004, намирам за необходимо най-напред да се разберат предметът и целта на правилата за семейни обезщетения, установени от последния регламент. В настоящия случай смятам, че този подход е необходим на още по-силно основание, тъй като съгласно практиката на Съда поради направеното в член 60, параграф 1 препращане към членове 67 и 68 от Регламент № 883/2004, смисълът и обхватът на този член трябва да се разглеждат във връзка с разпоредбите на последните членове [11].

31. За да се гарантира свободното движение на работниците, както е дефинирано в член 45 ДФЕС, член 48 от този договор предвижда по същество да се създадат условия за координация на системите за социална сигурност. Първоначално предвидена в

[10] Вж. в този смисъл решение от 6 октомври 2021 г., W.Ż. (Колегия за извънреден контрол и публични въпроси на Върховния съд — Назначаване) (C-487/19, EU:C:2021:798, т. 68 и цитираната съдебна практика).

[11] Решение от 18 септември 2019 г., Moser (C-32/18, EU:C:2019:752, т. 34).

разпоредбите на Регламент (ЕИО) № 1408/1971[12], чиито механизми са станали твърде сложни[13], координацията на системите за социална сигурност понастоящем се урежда от Регламент № 883/2004. Както се посочва в съображение 4[14] от този регламент, подобно на Регламент № 1408/71[15], той няма за цел да хармонизира системите за социална сигурност, а само да осигури координацията им.

32. За постигането на тази цел Регламент № 883/2004 предвижда по-специално стълкновителни норми, които при наличие на няколко закона или при липсата на закон позволяват да се определи социалноосигурителното законодателство, съгласно което могат да се предоставят обезщетения. Тези правила, установени в членове 11—16 от този регламент, на първо място се основават на общия принцип за прилагане на законодателството само на една държава членка[16].

33. Регламент № 883/2004 обаче предвижда правила за дерогация, приложими към различните категории обезщетения. С оглед на това, що се отнася до семейните обезщетения, член 67 от Регламент № 883/2004 определя държавата членка или държавите членки, компетентни за предоставянето на такива обезщетения[17]. За тази цел посоченият член установява принципа, че дадено лице може да иска семейни обезщетения за членовете на семейството му, които пребивават в държава членка, различна от компетентната да изплаща тези обезщетения държава членка, така както ако те пребивават в последната държава членка[18]. Както уточнява Съдът, целта на член 67 от Регламент № 883/2004 е по същество да попречи на държава членка да обуслови предоставянето или размера на семейните обезщетения от местопребиваването на членовете на семейството на работника в държавата членка, която изплаща обезщетенията[19].

34. Следователно член 67 от този регламент установява фикция, съгласно която се отчита положението на цялото семейство, така както ако всички разглеждани лица се подчиняваха на законодателството на компетентната държава членка и пребиваваха там. С други думи, предвиденото в този член предполага, че е необходим цялостен подход[20], тъй като компетентната институция е обвързана от този текст с разглеждането на положението на цялото семейство, за да определи правото на семейни обезщетения.

[12] Регламент на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността (ОВ L 149, 1971 г., стр. 2; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 26 и поправка в ОВ L 32, 2008 г., стр. 31).

[13] В този смисъл в съображение 3 от Регламент № 883/2004 се подчертава, че „правилата за координация на Общността“ са „усложн[ени] и утежн[ени]“ и че е от основно значение те да бъдат заменени „като се модернизират и опростяват“.

[14] Съображение 4 от Регламент № 883/2004 гласи: „[н]еобходимо е да се вземат предвид особеностите на националните законодателства в областта на социалното осигуряване и да се изработи само система за координация“.

[15] Вж. в този смисъл решение от 26 септември 2000 г., Engelbrecht (C-262/97, EU:C:2000:492, т. 35 и 36 и цитираната съдебна практика).

[16] Член 11, параграф 1, първо изречение от Регламент № 883/2004 гласи, че „[л]ицата, за които се прилага настоящият регламент, са подчинени на законодателството само на една държава членка“.

[17] Член 68 от Регламент № 883/2004 въвежда правила за предимство в случай на съвпадане на законодателства и на права на обезщетения. Отбелязвам обаче, че тези разпоредби не изглеждат приложими в настоящия случай. Всъщност от самия текст на акта за преюдициално запитване е видно, че през периода, предмет на спора в главното производство, не са изплащани семейни обезщетения в Полша. Съгласно практиката на Съда обаче наличие на натрупване по смисъла на посочения член предполага обезщетенията действително да са дължими в няколко държави членки. Вж. в този смисъл решение Trapkowski, точка 32 и цитираната съдебна практика.

[18] Решение от 18 септември 2019 г., Moser (C-32/18, EU:C:2019:752, т. 35 и цитираната съдебна практика).

[19] Вж. решения от 18 септември 2019 г., Moser (C-32/18, EU:C:2019:752, т. 36 и цитираната съдебна практика), и от 25 ноември 2021 г., Finanzamt Österreich (Семейни надбавки за сътрудник по програми за помощ за развитие) (C-372/20, EU:C:2021:962, т. 76).

[20] За представяне на целта и принципите, на които се основава член 67 от Регламент № 883/2004, вж. *Fuchs*, M. et *Cornelissen*, R. EU Social Security Law, A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009“. C.H. Beck, Hart Publishing — Nomos, 2015, p. 405 sq.

Впрочем Съдът е възприел такова разбиране, като е приел относно тълкуването на регламентите за координация на системите за социална сигурност, че поради самото си естество семейните обезщетения не могат да се считат за дължими на дадено лице независимо от неговото семейно положение [21]. Както правилно изтъква Комисията, от това следва, че право на семейните обезщетения не се предоставя само на единия родител, а на семейството.

35. Смятам, че този цялостен подход напълно съответства на целта, която Регламент № 883/2004 поставя по отношение на семейните обезщетения. Във връзка с това, за да се определи дали дадено обезщетение представлява семейно обезщетение по смисъла на член 3, параграф 1, буква й) от този регламент, следва да се вземе предвид текстът на член 1, буква щ) от посочения регламент, съгласно който понятието „семейни обезщетения“ обозначава всички обезщетения в натура или парични обезщетения, *предназначени за покриване на семейни разходи*, с изключение на плащанията за издръжка и специалните помощи при раждане на дете или осиновяване, посочени в приложение I към същия регламент. Като се позовава на това определение, Съдът последователно приема, че семейните обезщетения са предназначени да подпомогнат социално работниците, които издържат семейства, като ангажират обществото при поемането на семейните разходи. Освен това Съдът уточнява, че изразът „посрещане на семейни разходи“ трябва да се тълкува в смисъл, че обозначава по-специално обществения принос към семейния бюджет, чиято цел е да намали тежестите, свързани с издръжката на децата [22].

36. Тази цел е изяснена и от разпоредбите на член 68а от Регламент № 883/2004, който има за цел да гарантира, че получателите на семейни обезщетения ги използват за целите, за които са предназначени. С оглед на това този текст предвижда, че в случаите, в които получателят на обезщетение не използва семейна добавка, на която има право за издръжката на членовете на семейството, сумата на тези семейни обезщетения трябва да се изплаща на лицето, което действително издържа членовете на семейството.

37. Следователно целта и предназначението на семейните обезщетения се явяват определящи критерии за прилагане и изпълнение на правилата, предвидени в тази област от Регламент № 883/2004. От това следва, че член 60, параграф 1 от Регламент № 987/2009 трябва да се разглежда и тълкува с оглед на тези характеристики. В това отношение този член [23] предвижда по същество, че ако лице, което има право на семейни обезщетения, не е упражнило това свое право, искането, подадено от някое от другите лица, посочени в този текст, сред които е „другият родител“, трябва да бъде „взето предвид“ от компетентната институция на държавата членка, чието законодателство е приложимо.

38. Според мен член 60, параграф 1, трето изречение от Регламент № 987/2009 отразява насочения към семейството подход, който е предвиден в Регламент № 883/2004, що се отнася до семейните обезщетения. Всъщност считам, че като е предвидил, че искането, подадено от „другия родител“, трябва да се вземе предвид, така както ако е подадено от

[21] Вж. в този смисъл решения от 26 ноември 2009 г., Slanina (C-363/08, EU:C:2009:732, т. 31), и от 2 април 2020 г., Caisse pour l'avenir des enfants (Дете на съпруг на пограничен работник) (C-802/18, EU:C:2020:269, т. 57 и цитираната съдебна практика). Макар първото посочено решение да е постановено във връзка с тълкуването на член 73 от Регламент № 1408/71, формулировката на неговия текст е много близка до тази на член 67 от Регламент № 883/2004.

[22] Решение от 28 октомври 2021 г., ASGI и др. (C-462/20, EU:C:2021:894, т. 27 и цитираната съдебна практика).

[23] Разпоредбите на член 60, параграф 1 от Регламент № 987/2009 не се съдържат в първоначалното предложение, представено от Комисията на Съвета и на Европейския парламент. Те са въведени посредством изменение на етапа на разглеждане на първо четене на текста от Парламента. Мотивите за изменението обаче не са уточнени в документите от подготвителните работи (ОВ C 76E, 2004 г., стр. 178).

родителя, който има право на семейни обезщетения, законодателят на Съюза е искал да се увери, че във всички случаи тези обезщетения допринасят в съответствие с тяхната цел за семейния бюджет и служат за посрещане на разходите, направени от лицето, което действително издържа детето.

39. Във връзка с това поради изложените непосредствено по-горе от мен съображения считам, че възстановяването на сумите, съответстващи на обезщетенията, е допустимо само ако не е в противоречие със структурата на механизмите, установени в регламенти № 883/2004 и № 987/2009, що се отнася до семейните обезщетения. В това отношение, за да се прецени основателността на искане за възстановяване, следва да се провери дали вследствие на искането от някое от лицата, посочени в член 60, параграф 1, трето изречение от Регламент № 987/2009, цялостната преценка на положението на семейството, направена от компетентната институция, е довела до това, че семейните обезщетения допринасят ефективно за посрещане на семейни разходи. При утвърдителен отговор, смятам, че разпоредбите на този член не допускат възстановяване на семейни обезщетения дори ако компетентната институция е предоставила тези обезщетения на лице, което не е определеното от националното право като лице, което има право на посочените обезщетения.

40. Впрочем този анализ е в съответствие с практиката на Съда. Наистина, както припомня Съдът в решение Trapkowski[24], предвиденото в член 60, параграф 1, трето изречение от Регламент № 987/2009 вземане предвид не е пречка компетентната институция на държавата членка да предоставя семейни обезщетения на лице, различно от лицето, което е подало искането, тъй като условията за предоставяне на посочените обезщетения, включително определянето на лицето, което има право на тях, се уреждат от националното право. От използвания израз в посоченото решение обаче не следва, че компетентната институция е длъжна да стигне до такъв извод. В този смисъл цялостното разглеждане на положението на семейството, предвидено в посочения член, оставя на компетентната институция възможността да предоставя семейните обезщетения на лице, различно от определеното от националното право.

41. В подобна хипотеза обаче оспорването на получаването на тези обезщетения въз основа на критериите, определени от националното право, не може да води до противоречие със структурата на механизмите за координация на системите за социална сигурност, установена в Регламент № 883/2004. В това отношение припомням, че макар условията за получаването на семейни обезщетения да се определят съгласно националното право, при упражняването на тази компетентност държавите членки трябва да спазват правото на Съюза[25]. Според мен от това следва, че определянето съгласно националното право на лицето, което има право на семейни обезщетения, не трябва да води до изискване за възстановяване на посочените обезщетения, които вследствие на прилагането на процедурата по член 60, параграф 1 от Регламент № 987/2009 са постигнали своята цел.

42. При всички положения преценката на основателността на искането на австрийската данъчна администрация за възстановяване на семейните обезщетения е от компетентността само на националния съд, който следва да разгледа всички особени обстоятелства по случая. При това положение ми се струва, че при настоящото състояние

[24] Точка 48 от това решение.

[25] Вж. в този смисъл решение от 2 април 2020 г., Caisse pour l'avenir des enfants (Дете на съпруг на пограничен работник) (C-802/18, EU:C:2020:269, т. 68 и 69 и цитираната съдебна практика).

на предоставената от запитващата юрисдикция информация, тълкуването на разпоредбите на член 60, параграф 1, трето изречение от Регламент № 987/2009, което предлагам, не допуска възстановяване на семейните обезщетения.

43. Всъщност съгласно австрийското право бившата съпруга на DN е определена като лицето, което има право да подаде искане за семейни добавки за пълнолетната си дъщеря, с която пребивава в Полша. Тъй като майката не е упражнила правото си, DN подава до компетентната австрийска институция искане за получаване на посочените обезщетения. След като взема предвид това искане, посочената институция предоставя семейните обезщетения на DN, който превежда всички съответни суми на дъщеря си. Освен това запитващата юрисдикция посочва, че ако DN е длъжен да възстанови семейните обезщетения, бившата му съпруга не би могла да получи изплащането им, тъй като съгласно австрийското право срокът за изплащане на посочените обезщетения е изтекъл.

44. С оглед на тези обстоятелства най-напред следва да се отбележи, че подаденото от DN искане е взето предвид и че след това семейните обезщетения са му предоставяни в рамките на прилаганата от компетентната институция процедура, предвидена в член 60, параграф 1 от Регламент № 987/2009 за прилагане на членове 67 и 68 от Регламент № 883/2004. На второ място, следва да се отбележи, че макар да не са били изплатени на майката, семейните обезщетения действително са допринесли за издръжката на детето, за което са предоставяни.

45. Според мен при посочените обстоятелства възстановяването на семейните обезщетения, което се изисква на основание на националното право, би довело до ограничаване на действието на правилата за координация на системите за социална сигурност, установени от законодателя на Съюза в областта на семейните обезщетения.

VI. Заключение

46. С оглед на изложените по-горе съображения предлагам на Съда да отговори на четвъртия и петия преформулиран преюдициален въпрос, отправени от Bundesfinanzgericht (Федерален финансов съд, Австрия), по следния начин:

„Член 60, параграф 1, трето изречение от Регламент (ЕО) № 987/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 година за установяване процедурата за прилагане на Регламент (ЕО) № 883/2004 за координация на системите за социална сигурност не допуска национално законодателство, което позволява възстановяване на семейни обезщетения, когато лицето, което има право на тези обезщетения, не е упражнило това свое право, и обезщетенията са предоставяни на някое от лицата, посочени в този текст, чието искане е било взето предвид от компетентната институция, тъй като тези обезщетения действително са допринесли за издръжката на членовете на семейството, за които са предоставяни“.